

Kristína Hajniková

The Language of War in *Sir Gawain and the Green Knight* and *Béowulf*

(ÚAJD, FF UK, Praha 2010, 73 str.)

posudek vedoucího práce

Bakalářská práce Kristíny Hajnikové je studií básnické dikce ve skladbách *Béowulf* (*B*) a *Sir Gawain and the Green Knight* (*SGGK*), a to v aplikaci na lexikální pole „bojovník“ z hlediska jeho diachronní proměny od staré do střední angličtiny a od hrdinské epiky k rytířskému románu. K srovnání těchto textů, jakkoli není prosto problémů (a srovnatelné texty se obecně hledají nesnadno), opravňuje mj. paradoxně i skutečnost, že se jedná o skladby ve svém žánru řadou rysů atypické a výjimečné.

Metodologicky práce zdařile kombinuje nástroje lingvistické s filologickými: vychází z teorie lexikálního pole a sémantické komponentní analýzy, přičemž selekci materiálu provádí za pomoci reprezentativních glosářů k oběma textům a elektronických slovníků staré a střední angličtiny. Přihlíží přitom k tradičním rozdílům mezi staroanglickou poezií a prózou (téměř náhledu se už z prostorových důvodů bohužel nedostává stejné pozornosti pro období středoanglické).

Úvodní, teoretické kapitoly přehledně a zasvěceně uvádějí do problematiky zvolené lingvistické metodologie (kapitola 3.1.), resp. problematiky vývoje obou žánrů a anglické aliterační poezie (starogermánská východiska, *oral-formulaic theory*, *Alliterative Revival* aj.) a básnické dikce (kapitola 3.2.). Jádrem práce je její výzkumná část (kapitola 4.), podrobně zkoumaný lexikální materiál z obou básní postupně trojí analýze – morfologicko-sémantické (rozdíl jednoduchých a složených pojmenování, komponentní analýza podle stanovených sémantických rysů), frekvenční (počet a distribuce jednotlivých lexikálních jednotek) a kontextuální (analýza použití stanovených lexikálních jednotek a jejich konotací s referencí k vybraným postavám a ve vztahu k aliteračním veršovým jádrům).

Mám-li shrnout klady práce, je třeba uvést především jasnou a logickou strukturu, zvládnutou metodologii, znalost nesnadných primárních textů, aplikaci filologického řemesla i samostatný přístup a zaujetí autorky. Jakkoli bylo možno většinu souhrnných zjištění očekávat (větší lexikální bohatost a nižší relativní frekvence položek v *B*, jednoznačně vyšší podíl lexikálních formulí v *B* atd.), je třeba ocenit, že diplomandka přináší i některá zajímavá, standardní obraz dokreslující zjištění, např. o tom, že protivahou nízkofrekvenčních položek, jež se účastní různých konfigurací formulových v *B*, jsou v *SGGK* stará slova aliteračního rejstříku využita v jiných komunikačních, zejména dialogických funkcích.

Za problematické stránky studie naopak považují některá kritéria stanovení výběru zkoumaných lexikálních položek, resp. relevantních rysů pro sémantickou analýzu, a nedostatečnou syntézu závěru z provedených tří analýz. Pokusím se to dokumentovat na konkrétních příkladech, jakkoli se sluší předeslat, že stanovení rysů je problém obecný a na odpovídající syntézu už diplomandce nezbýval prostor a patrně ani čas.

Z lexikálního pole „bojovník“ jsou z dobrých důvodů vyloučeni „králové“ a „panovníci“, avšak figurují v něm výrazy typu *princ*, *leder*, *master* s určujícím sémantickým rysem „starší“, „předák“. – V definicích staroanglických glosářů je význam „warrior“ konstitutivní, zatímco u vybraných středoanglických výrazů se vyskytuje výjimečně. – Je-li zařazeno středoanglické *gome* a *segge*, proč schází staroanglický *guma* a *secg*? – Nutnost další syntézy jednotlivých analýz dokumentuje např. logická potřeba provádět sémantickou analýzu *ruku* v *ruce* s analýzou kontextovou – srov. např. kontextové zapojení výrazů *beadorinc* (klasifikovaného s rysem [+CRUEL]) a *beorn* (obsahujícího podle analýzy rys [+NOBLE]) (podobně rozporných případů lze v rozboru najít víc). – Závěrečná, kontextuální analýza se navíc, patrně pro nedostatek času, bohužel omezuje na dosti nesoustavné filologické

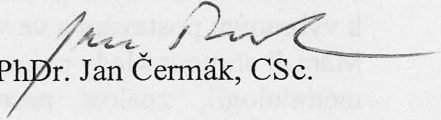
poznámky a kvantifikuje pouze základní ukazatele (např. ne už celkový podíl lexikálních položek na aliteraci).

Dílejší otázky k obhajobě:

1. Proč neobsahují slova z „rytířského rejstříku“ *knygt, lord, segge* aj. sémantický rys [+MAN] (str. 56)?
2. Jaký smysl má sémantický rys [+SENTIMENT] v *SGGK*, má-li univerzální platnost (str. 51)? Co je jeho protějškem v *B*?
3. Nejsou některé sémantické rysy, např. [+EQUIPMENT] či [+TRANSPORT], a rozdíly v jejich zastoupení pouze důsledkem rozdílů morfologických/slovotvorných, tj. především nedostatku kompozit v *SGGK*?
4. Jak souvisí sémantický rys „generic human being“ s morfologickou strukturou lexikálních jednotek v obou básních (ke str. 51)?
5. Vzhledem k čemu se počítala relativní frekvence slov (str. 55 aj.)? Uvažoval se např. celkový počet slov v jedné a druhé básni?
6. Je nedostatek kompozit v *SGGK* opravdu důsledkem typologické proměny jazyka? Jak souvisí nastupující analytismus s větší volností a délkou středoanglické aliterační veršové řádky?

Závěr: Bakalářská práce Kristíny Hajnikové je ambiciózně koncipovanou studií na komplexní téma. Jakkoli plnohodnotné zpracování tohoto tématu možnosti bakalářské práce překračuje, předložená studie prokazuje dobrou diplomandčinu orientaci v otázkách staroanglické a středoanglické básnické dikce, je jasně strukturovaná a může posloužit jako východisko k hlubší analýze zkoumané problematiky. Rád ji proto doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím známkou výbornou až velmi dobrou.

Praha, 6. září 2010

Doc. PhDr. Jan Čermák, CSc.